

Barbara Kryda

Sprawozdanie z działalności TLiAM w latach 1990-1992.

Rocznik Towarzystwa Literackiego imienia Adama Mickiewicza 26-27, 143-147

1991-1992

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Z ŻYCIA TOWARZYSTWA

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI TLIAM W LATACH 1990–1992

Mimo trudności ekonomicznych Towarzystwo usiłowało kontynuować w ostatnich trzech latach większość działań określonych statutem, szukając środków finansowych na pokrycie najważniejszych z nich.

PRACE WYDAWNICZE

Udało się otrzymać dotację z Polskiej Akademii Nauk na „Rocznik”; w okresie sprawozdawczym ukazały się tomy 23 (1988), 24 (1989) i 25 (1990), który znajduje się w kolportażu. Od tomu 26 „Rocznik” będzie wydawany bez pośrednictwa PWN, co obniży jego koszty i poprawi terminowość ukazywania się.

Być może z powodu braku środków wstrzymane zostanie wydawanie Biblioteki TLIAM. Jako ostatnia pozycja ukazała się praca E. Szymanisa: *Adam Mickiewicz. Kreacja autolegandy* (Ossolineum 1992). Poza serią wyszła w Ossolineum również książka S. Fity: *Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza 1886–1986*. (1990).

Najważniejszym przedsięwzięciem edytorskim, w którym Towarzystwo uczestniczy są *Dzieła Adama Mickiewicza* (Czytelnik). Po okresie wstrzymania nad nimi pracy przez wydawnictwo z braku środków, w wyniku starań Zarządu Głównego m.in. w Sejmie i Senacie, Ministerstwie Kultury i Sztuki oraz MEN, udało się niespodziewanie uzyskać dotację na ten cel z MEN (600 mln. zł.) oraz poprzez senatora prof. Findeisena również 600 mln. zł. z Funduszu Daru Narodowego. W roku bieżącym mają się ukazać pierwsze dwa tomy, jest również szansa, że całość wyjdzie do r. 1998, tj. dwusetnej rocznicy urodzin Mickiewicza.

Niektóre z Oddziałów prowadziły niezależną akcję wydawniczą: w Tarnowie, pod red. H. Bednarczyk, E. Głomba i K. Głombowej wydano w 1990 r. dwa tomiki pokłosa Zjazdu TLIAM (*Strefy milczenia* i zeszyt poświęcony pamięci Zenona Klemensiewicza). W Poznaniu wydano dorobek sesji naukowej poświęconej twórczości G. Herlinga–Grudzińskiego: *Etos i artyzm. Rzecz o Herlingu*

Grudzińskim (1991, red. S. Wystouch, R.K. Przybylski). W Białymstoku opublikowano pracę źródłową (będącą początkiem serii wydawniczej) *Wilno jako ognisko oświaty w latach próby 1939–1945* (1991 red. E. Feliksiak, J. Lichański, H. Krukowska, W. Smaszcz); zbiór prac: *O poezji Karola Wojtyły* oraz w „Bibliotece Pamięci i Myśli” antologię poetycką *Tobie Wilno* (wybór i red. E. Feliksiak, M. Skórko, P. Waszak, 1992). Również w Białymstoku ukazały się *Listy do Przyjaciół*, druki z tekstami poezji adresowane do czytelników na Wschodzie, poza granicami Polski (wyszły cztery publikacje). W Kielcach wydano tom *Studiów humanistycznych* (red. H. Wolny, 1991), tom poezji: *Oto idzie papież słowiański* (1991) i z rękopisu nowelę A. Dygasińskiego: *Gwałt na Turka w Kielcach uczyniony*, oprac. H. Wolny, 1991). Oddział Częstochowski kontynuuje komunikaty naukowe (*Pro memoria*). W Zarządzie Głównym dyskutowano sposób traktowania wydawnictw lokalnych, sugerując m.in. potrzebę merytorycznych recenzji, które pomogłyby utrzymać odpowiedni poziom naukowy tych inicjatyw.

Staraniem Towarzystwa i pod jego opieką ukazała się dwutomowa praca członka honorowego Sante Gracciotiego: *Od Renesansu do Oświecenia* (PIW, 1991). W przygotowaniu znajduje się księga zbiorowa poświęcona Julianowi Krzyżanowskiemu i *Pisma rozproszone* Edmunda Jankowskiego.

Do końca 1992 r. TLiAM otrzyma jeszcze prawdopodobnie dotację z Akademii Nauk na działalność statutową; w razie nie uzyskania funduszy na dalsze utrzymanie biura, trzeba będzie zasadniczo zmienić charakter działania Zarządu Głównego lub znaleźć inne trwałe źródła dochodu.

KONTAKTY ZARZĄDU GŁÓWNEGO Z MINISTERSTWEM EDUKACJI NARODOWEJ

Pomoc środowisku nauczycielskiemu była zawsze jedną z najważniejszych form pracy TLiAM. Poza odczytami (we współpracy z instytucjami doskonalenia nauczycieli) Towarzystwo nasze brało żywy udział w pracach nad programami nauczania i w dyskusjach nad podręcznikami do nauki języka i literatury polskiej. Jesienią 1990 r. odbyła się wizyta delegacji TLiAM u p. v-min. Anny Radziwiłł. Zgłoszono wówczas gotowość podjęcia przez członków Komisji Dydaktycznej działań w zakresie korekty aktualnych programów nauczania języka polskiego w szkołach podstawowych i średnich, opiniowania podręczników itp.

Na zlecenie MEN opracowano korektę programów nauczania języka polskiego w szkole podstawowej i średniej (1990/1991).

Po dyskusjach w ZG, w Komisji Dydaktycznej TLiAM i na zebraniach MEN wyrażano opinie (1991/1992, Z. Libera, T. Kostkiewiczowa, B. Kryda) na temat projektu MEN „Koncepcja kształcenia ogólnego w polskich szkołach”.

Niektórzy członkowie Komisji Dydaktycznej weszli do nowej redakcji czasopisma „Polonistyka”, powołanej (1991) przez MEN (R. Handke, M. Ingot, B. Kryda, T. Patrzalek, red. nacz. została B. Chrzęstowska). Po dyskusjach dotyczą-

cych profilu czasopisma, zmianie uległa informacja drukowana wewnątrz pisma. Brzmi ona teraz: „Czasopismo jest wydawane przy współudziale Komisji Dydaktycznej Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza”.

Podjęto dyskusję nad przesłanymi przez MEN materiałami dotyczącymi tzw. „minimum programowego” w zakresie języka polskiego. Przedstawiciele ZG brali udział w zebraniu dotyczącym szerszego problemu – miejsca przedmiotów humanistycznych w nauczaniu szkolnym, zorganizowanym przez PTH, Komitet Porozumiewawczy Towarzystw Naukowych. Zorganizowano także w Oddziale Warszawskim otwarte zebranie dla uzyskania w tej kwestii opinii środowiska nauczycielskiego. Zarząd Główny skierował do MEN pismo na ten temat (V 1992). Prezes Towarzystwa Z. Libera wypowiedział się przeciw ograniczeniu nauczania łaciny w przyszłej szkole średniej.

INNE PRACE ZARZĄDU GŁÓWNEGO

Po dyskusji w Zarządzie Głównym opracowano opinię w sprawie reformy studiów polonistycznych, przekazując ją Dziekanowi Wydziału Polonistyki UW (1990 – J. Kulczycka Saloni, Z. Libera, B. Kryda).

Przedstawiciele ZG, R. Taborski i J. Maciejewski brali udział w obradach Sejmowej Komisji do Spraw Kultury – mówili tam o problemach czytelnictwa i o kwestiach wydawniczych (1990).

Członkowie ZG, Z. Libera, R. Loth i B. Kryda, odpowiedzieli na ankietę Polskiego Towarzystwa Socjologicznego w sprawie sytuacji i perspektyw rozwoju kultury polskiej (1991).

Podjęmowano liczne prace związane z potrzebami polskich środowisk na Litwie, Białorusi i Ukrainie. Wykorzystywano kontakty indywidualne członków Towarzystwa z różnymi ośrodkami (Wilno, Grodno, Lwów, w tym bliższe kontakty z polskimi szkołami we Lwowie, wydawcami podręczników w języku polskim dla szkół na Ukrainie, z pracownikami Biblioteki im. Stefanyka (dawn. Ossolineum). Przyznano i wręczono medale 100-lecia Towarzystwa działaczom polskim ze Lwowa: dr Irenie Pelczarskiej (1990), Marii Iwanownej (1991), Aleksandrowi Dziobanowi (1992). Przyjęto delegację polskich nauczycieli i pracowników kultury ze Lwowa (1991).

Przekazano lub wręczono dyplomy członków honorowych uczonym, którzy otrzymali tę godność na poprzednim Zjeździe Towarzystwa.

DZIAŁALNOŚĆ ODDZIAŁÓW

Ze sprawozdań oddziałów w omawianym okresie widać wyraźnie stopniowe ograniczanie pracy odczytowej. Wiąże się to z zakłóceniami organizacyjnymi (utrudniona współpraca z instytucjami MEN, rozwiązywanymi lub reorganizowanymi), z trudnościami finansowymi, a także w niektórych ośrodkach, ze spad-

kiem zainteresowania środowisk działalnością prowadzoną przez Oddziały Towarzystwa.

Odczyty przybierają charakter bardziej kameralny, podejmowane są większe cykle tematyczne lub organizowane są sesje naukowe, urządzone przy pomocy miejscowych uczelni wyższych, bibliotek czy władz miejskich. Niepokojącym zjawiskiem jest stopniowe wyłączenie się z pracy niektórych oddziałów. Praktycznie nie działają już od dłuższego czasu oddziały w Krakowie, Łomży, Opolu, Pabianicach, Płocku, Starogardzie Gdańskim, Wrocławiu. Ostatnio trudności przeżywały oddziały w Poznaniu i Olsztynie, kryzys przechodziły też oddziały w Słupsku i Grójcu. Zjawisko to związane jest z różnymi przyczynami: uwarunkowaniami organizacyjnymi w konkretnych środowiskach, zmianą prezesów, czasem też zmianą potrzeb określonych ośrodków polonistycznych. Zarząd Główny podejmował próby nawiązania kontaktu z tymi oddziałami poprzez korespondencję, wizyty przedstawicieli ZG, np. w Łomży, Płocku, Częstochowie. Po zebraniach sprawozdawczo-wyborczych i zmianach zarządów widać w sprawozdaniach niektórych oddziałów perspektywę ożywienia (Częstochowa, Łódź, Przeworsk).

W r. 1990 wygłoszono w Towarzystwie 300 odczytów; w r. 1991–188. Obserwacja sprawozdań ukazuje, że występuje tu duża dysproporcja – od dwóch do trzydziestu odczytów rocznie. Wśród tematów dominuje zainteresowanie literaturą współczesną (w tym tzw. „literaturą przywracaną”), a także problematyka związana z nowymi kierunkami pracy szkoły (analizy tekstów poetyckich), spośród pisarzy powracają nazwiska Gombrowicza, Herlinga–Grudzińskiego, zjawiska literatury emigracyjnej, poezji Karola Wojtyły (kontekst wizyty papieskiej), Miłosa.

DZIAŁALNOŚĆ KOMISJI TOWARZYSTWA

Komisja Komparatystyczna kontynuuje (choć z trudnością) działalność poprzez spotkania naukowe swoich członków oraz próbę podtrzymywania kontaktów ze środowiskiem międzynarodowym. Z inicjatywy Instytutu Literatury Polskiej UW i naszej Komisji odbyła się w Paryżu (1991) międzynarodowa konferencja pt. „Naturalizm i antynaturalizm w literaturach europejskich XIX i XX w. kontynuatorzy i przeciwnicy”, zorganizowana przez Ośrodek Kultury Europejskiej przy Uniwersytecie Paris IV. Referaty z Polski wygłosiło 4 uczestników.

Komisja Krytyki Literackiej w związku ze zmienioną sytuacją w kraju, przeniosła swoją działalność na teren innych stowarzyszeń literackich (Stowarzyszenia Pisarzy Polskich, PEN-Clubu, redakcji, wydawnictw itp.), nie rozwiązując się jednak formalnie.

Członkowie Komisji Dydaktycznej w r. 1990 podejmowali różne prace związane z nową redakcją programów szkolnych (oddano do realizacji w 1991 r.). W grudniu 1990 w Krakowie odbył się Zjazd Komisji Dydaktycznej, poświęcony perspektywom edukacji polonistycznej, z którego szereg referatów ukazało się drukiem w „Polonistyce”. Nowym przewodniczącym Komisji został prof.

R. Handke z UW (prof. Z. Uryga objął godność rektora krakowskiej WSP). W r. 1991, m.in. ze względu na zaangażowanie większości członków Komisji w różnych aktualnych pracach związanych z dydaktyką szkolną, postanowiono czasowo zawiesić działalność samej Komisji (bez jej rozwiązywania), skupiając pracę w r. 1992 nad przeprowadzeniem publicznej dyskusji w różnych ośrodkach o perspektywach kształcenia ogólnego w szkołach i tzw. „minimum programowym”.

Warszawa, 8 września 1992 roku

Barbara Kryda

ZJAZD TOWARZYSTWA LITERACKIEGO W GDAŃSKU

W dniach 21–22 września 1992 roku w Gdańsku odbył się Zjazd Delegatów Oddziałów Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza. Spośród 34 Oddziałów na Zjeździe reprezentowanych było 27 Oddziałów (Oddziały w Bielsku-Białej, Pabianicach, Płocku, Opolu, Sosnowcu, Zamościu i Zielonej Górze delegatów nie wysłały). Obrady Zjazdu odbywały się w Sali Senatu Uniwersytetu Gdańskiego. Otworzył je Prezes Towarzystwa, prof. dr Zdzisław Libera.

W części naukowej Zjazdu referaty wygłosili: prof. dr Roman Wapiński – „Polska i ojczyzna prywatne Polaków u progu niepodległości” i prof. dr Józef Borzyszkowski – „Mała ojczyzna Kaszubów i jej perspektywy rozwojowe”. Obydwa wykłady wzbudziły żywą dyskusję.

Popołudniowa część obrad skupiona była na sprawach organizacyjnych. Na przewodniczącego obrad powołano prof. dra Józefa Bachórze. W dalszej kolejności nastąpiło odczytanie protokołu z poprzedniego Zjazdu, który trzy lata wcześniej odbył się w Tarnowie. Po tym Zarząd Główny przedstawił sprawozdanie z działalności Towarzystwa w latach 1990–1992, a Komisja Rewizyjna protokół oceniający pracę Zarządu. Po dyskusji i udzieleniu absolutorium ustępującemu Zarządowi przystąpiono do wyborów Prezesa Towarzystwa oraz nowego Zarządu na kolejną kadencję. W tajnym głosowaniu na stanowisko Prezesa wybrano ponownie prof. dra Zdzisława Libere.

Wieczorem uczestnicy Zjazdu wysłuchali koncertu organowego w katedrze oliwskiej.

W drugim dniu Zjazdu przewidziano wycieczkę autokarową po Kaszubach. Rozpoczęła się ona złożeniem kwiatów pod pomnikiem Adama Mickiewicza w parku oliwskim. Następnie zwiedzono gotycki klasztor norbertanek z czasów ksiąząt pomorskich w Żukowie. Stąd delegaci udali się do Będmina – miejsca urodzin Józefa Wybickiego. Tutaj w odrestaurowanym osiemnastowiecznym pałacu Wybickich zwiedzono Muzeum Hymnu Narodowego. Kolejnym punktem wycieczki były Wdzydze. W miejscowości tej, położonej nad jeziorami, istnieje